

drie-maandelijke nieuwsbrief van de Janusz Korczak Stichting

nummer 3, december 2001

Van de redactie

Het bestuur van de Janusz Korczak Stichting en de redactie van het Bulletin waren zeer in hun nopjes toen we na het 2^e 'Kleine Korczak Bulletin' veel enthousiaste reacties kregen op de inhoud en vorm. Actuele informatie in een aantrekkelijke layout. Dank aan Serge van Maris, intussen onze huisstijl-ontwerper. We gaan dus op deze weg verder. Zo op de valreep van 2001 wensen we u allen een nieuw jaar toe, waarin de rechten van kinderen geen loze woorden blijken te zijn en waarin bovendien het geweld tegen kleine en grote mensen drastisch zal afnemen.

Tot slot, dank aan allen die zich in het afgelopen jaar voor onze Stichting hebben ingezet.

De redactie

Een terugblik op de Korczak-ontmoetingsdag

In het gebouw van VE-90 te Amsterdam mochten we 3 november jl. zo'n 35 mensen verwelkomen; onder hen veel jongeren. Vanwege de NS-problemen op die dag misten we nog een aantal deelnemers, maar met dit wat kleinere gezelschap hebben we een uitstekende dag gehad. Na het welkomstwoord van Ton Honig (die als gastheer namens het Studentenpastoraat VE-90 optrad) schetste Theo Cappon (vz) enkele ontwikkelingen die zich sinds 1982 in de Korczak Stichting hebben voorgedaan. Hij stond ook stil bij de legitimering van onze stichting die zoveel jaren na dato het gedachtegoed van de pedagoog, kinderarts en schrijver Janusz Korczak, bij herhaling wil uitdragen. Korczaks pedagogiek valt, zoals René Görtzen, overtuigend heeft aangetoond, niet samen met de andere Reform-pedagogen (o.a Maria Montessori, Celestin Freinet, Peter Petersen, Helen Parkhurst en vele anderen). Zijn pedagogiek is radicaler en de positie die hij het kind geeft ten opzichte van de volwassenen is gelijkwaardiger dan bij de bovengenoemde

pedagogen. Korczaks pedagogische ideeën en zijn pleidooi voor een *echte actieve participatie van kinderen* maakt zijn appèl op ons en onze samenleving nog steeds razend actueel. Inderdaad, een man die zijn tijd vooruit was.

Sinds de oprichting van de Korczak Stichting in 1982, nu bijna 20 jaar geleden, is er duidelijke accent verlegging geweest. In die eerste jaren ging het er natuurlijk om de mens Korczak überhaupt bekend te maken in Nederland. Literatuur in het Nederlands was niet voorhanden en zijn pedagogische ideeën volstrekt onbekend. Er zijn in die eerste jaren op dat gebied geweldige dingen gebeurd.

De laatste jaren zien we de volgende speerpunten.

- Nauwe samenwerking met Pedagogische Academies en het Middelbaar Beroepsonderwijs (SPW) om toekomstige leerkrachten, werkers in de kinderopvang en hulpverleners, vanuit het werk en de praktijk van Janusz Korczak pedagogische perspectieven te geven voor hun toekomstig beroep. Dus studiedagen, gastcolleges, projecten, e.d.
- Studiedagen en seminars voor werkenden in de kinderopvang. De kinderopvang maakt in Nederland een stormachtige ontwikkeling door en alle centra dienen zich te beraden op hun pedagogische uitgangspunten. Opvallend te zien hoe Korczaks pedagogiek (naast Freinet en Reggio Emilia) daarin centraal staat.
- Veel basisscholen willen met hun leerlingen aandacht besteden aan vredesopvoeding en het voorkomen van vijanddenken en discriminatie. Het basisschool project '*Alle tranen zijn zout*' wat Nelianne de Boo samen met het Algemeen Pedagogisch Studiecentrum heeft ontwikkeld, kan daarbij een voortreffelijke steun zijn. Het nieuwe leerlingen-project '*Niet voor leraren*' van Richard van Kalderen, biedt leerkrachten de mogelijkheid om heel interactief met leerlingen te werken
- Als Korczaks visie op de Rechten van het Kind niets aan actualiteit heeft verloren ligt het voor de hand daar nationaal en internationaal aandacht voor te vragen en samenwer-

king te zoeken met organisaties die in dezelfde richting werken. Via de 'Janusz Korczak International Newsletter' hebben we een platform om in gesprek te komen met zusterorganisaties in meer dan 20 landen.

Na dit korte overzicht werd de bezoekers gevraagd om vanuit Korczak te reflecteren op enkele vragen waarmee elke opvoeder, vroeg of laat, mee geconfronteerd wordt.

- Wat zou je aan je eigen kinderen (of aan de volgende generatie in het algemeen) willen doorgeven? *Naar aanleiding van Korczaks afscheidsbrief aan de kinderen die het weeshuis verlieten.*
- Welke personen (of situaties) hebben een grote betekenis voor jou persoonlijk gehad, waardoor je wellicht bent die je nu bent. Met andere woorden, wie zou je achteraf willen bedanken? *Korczak kijkt in zijn boek 'Het Salonkind' terug op een niet zo'n gelukkige jeugd.*
- Korczak beseftte dat de kinderen in het Kinderhuis 'Dom Sierot' opgroeiden in een kapotte en bedreigende wereld. Welke zaken in onze samenleving en maatschappij zijn bedreigend voor kinderen? Schermen we ze daarvoor af of geven we ze de mogelijkheid om zelf antwoorden en perspectieven te geven. Waar liggen onze eigen angsten en onzekerheden?

Hierna volgen enkele samenvattingen van de gesprekken zoals die in de groepen plaatsvonden.

De eerste groep:

We hebben de hele bespreking gewijd aan de eerste vraag: 'Wat zou je aan je kinderen willen doorgeven'. Om het gesprek op gang te brengen, lasen we met elkaar de tekst die Korczak als afscheid aan kinderen meegaf die het tehuis verlieten. Voor sommigen een ontroerende en emotionerende tekst. Er waren verschillende interpretaties: een enkeling proefde er bitterheid in. Anderen vonden het 'verlangen' –naar een beter leven dat eens zal bestaan- essentieel, als een soort levenskracht. Korczak belooft geen gouden bergen aan de kinderen, zoals hij ook het opvoeden niet zag als sturen naar vooraf bepaalde doelen. Kinderen moeten de wereld vanuit eigen inspanning veroveren, hetgeen sterk doet denken aan de joodse opvatting van levenslang leren. Kinderen moet de kans worden gegeven zelf te ontdekken, hen moet ruimte worden gegeven om risico's te nemen. Ook de opvoeder moet risico's durven nemen. Durft de opvoeder nu voluit voor het leven te kiezen? Laat het aan het kind over om zelf voluit voor zijn leven te kiezen. De drie rech-

ten van het kind zoals door Korczak bedacht, zijn nog steeds even geldig als in zijn dagen. De groep vroeg zich af of je als beroepsopvoeder niet steeds meer klem komt te zitten tussen de ruimte die je het kind zou willen geven en de eisen die steeds bureaucratischer organisaties stellen. Er werd gesignaleerd dat sommige teams -in scholen of hulpverleningsinstellingen- beter daarmee om kunnen gaan, toch een soort 'spirit' of innerlijke vrijheid met elkaar weten te vinden. Wanneer sprake is van 'gedwongen' situaties, bijvoorbeeld in de jeugdhulpverlening, kan de opvoeder aan het kind duidelijk maken dat hij of zij er voor het kind is. Kan de opvoeder er werkelijk zijn als persoon? Hoe kun je een vertrouwensrelatie opbouwen? Een van de groepsleden vertelde hier een persoonlijke ervaring over die voor haar een ommekeer in haar professionaliteit teweegbracht.

Een andere groep vertelde na afloop:

We kwamen uit op wat nu eigenlijk waardevol is. Er werd ook wel aan getwijfeld of wij kinderen nou zoveel te bieden hebben, of dat misschien kinderen ons ook veel te bieden hebben. Toch, waardevol is dat je kinderen vertelt dat ze de moeite waard zijn, en dat het leven zelf de moeite waard is. We hebben ook gesproken over waardevolle zaken als vertrouwen hebben in jezelf, in anderen, respect hebben voor anderen en eerlijk zijn. Een van de deelnemers die had gewerkt met kinderen in een oorlogssituatie (Kroatie), meende dat met name vertrouwen hebben in anderen een belangrijk aanknopingspunt was voor hulpverlening. Conclusie was eigenlijk dat kinderen toch (zie begindiscussie) iets hebben aan volwassenen die voor zichzelf weten wat ze waardevol vinden en dat uitdragen.

We hebben intensief gesproken over mensen die voor ons belangrijk waren. Er was zelfs iemand die vertelde: zonder die persoon zou ik er zelf ook niet meer geweest zijn. Er waren vrienden die belangrijk bleken voor ons, omdat ze iets voorleefde dat je zelf ook graag waar zou willen maken. Er waren mensen die ons lieten weten dat we de moeite waard waren en ons daarmee hebben verteld dat het de moeite waard was om er te zijn.

Onze conclusie was, dat de invloed die je op kinderen kunt uitoefenen, ook grote verantwoordelijkheden met zich meebrengt. Want, uiteraard, die invloed is niet altijd een positieve.

Kinderen leven niet onbezorgd. Er komt veel op hen af, via de media. Eerlijkheid tegenover kinderen, over alles wat er in de wereld aan de hand kan zijn, kan tegenover kinderen juist soms heel oneerlijk zijn. Je dringt soms je eigen angst aan kinderen op.

We geven kinderen ook vaak niet het recht om vandaag te leven, zoals Korczak al zei. Kinderen hebben een heel eigen manier om dat wat op hen afkomt te verwerken. Van Legotorens bouwen en daar met vliegtuigjes omheen en tegenaan gaan vliegen is een voorbeeld dat iemand gaf. Zo'n verwerking is in de ogen van volwassenen misschien niet gepast, maar kan voor hen uitstekend werken.

We sloten deze dag af met een informeel samenzijn, waarin natuurlijk weer veel contacten werden gelegd en onderlinge afspraken werden gemaakt. We zien alweer uit naar de ontmoeting tijdens de Korczak-dag in oktober 2002 als we ons 20-jarig bestaan vieren (Zie ook elders in dit Kleine Bulletin).

Janusz Korczak Café

We hebben op dit moment drie bijeenkomsten achter de rug. De opkomst moet nog een beetje op gang komen, maar al bij al is de hele opzet toch veel belovend. Het moet zich een beetje door mond op mond reclame en een uitgebreidere PR gaan bewijzen. We weten nu ook de thema's vanaf februari. 8 maart: Zingeving in de opvoeding; 12 april: Integratie van de geestelijk - en lichamelijk gehandicapte mens in de samenleving. *NB. In het vorige Bulletin is een verkeerde datum geplaatst; 18 februari moet zijn 8 februari (excuses hiervoor).*

Het 'Nash Dom' zomerkamp 2001

U bent van ons zo langzamerhand vertrouwd geraakt met de verslagen en de verhalen van ons internationale kamp voor gehandicapte en niet-gehandicapte jongeren uit Rusland en Nederland. Voor onze nieuwe donateurs / abonnees nog even kort gememoreerd. Sinds 7 jaar werken we samen met de Russische Korczak Stichting in het voorbereiden en uitvoeren van een zomerkamp in Rusland waar Nederlandse en Russische kinderen in de leeftijd van 7 tot 17 jaar aan deelnemen. Je kunt spreken van een echt integratie-kamp. Gehandicapte en niet-gehandicapte kinderen, kinderen uit kindertehuizen en uit reguliere gezinnen, kinderen uit diverse culturen met verschillende talen trekken 3 weken met elkaar op. In het 'Nash Dom'-kamp staat de pedagogiek van Janusz Korczak centraal. *Luisteren naar kinderen; kinderen betrekken bij alle activiteiten; gelijkwaardigheid tussen volwassenen en kinderen, etc.*

Dit jaar gingen 12 Nederlandse jongeren en begeleiders naar het zomerkamp, gelegen aan de kust van Kaliningrad, de Russische enclave aan de Oost-

zee. Eén van de deelnemers, Miriam de Boer, visueel gehandicapt, 16 jaar oud, schrijft hieronder haar impressies.

'Nash Dom 2001 en waarom het zo bijzonder was

Voor het eerst ging ik dit jaar mee naar een 'Nash Dom' kamp. Bijzonder was het omdat ik voor het eerst 'alleen' op vakantie ging met allemaal onbekenden. Toch wel een beetje eng, maar de Nederlandse groep vond ik heel erg aardig en mijn 'angst' bleek ongegrond. Bijzonder was het omdat dit mijn eerste aanraking was met de Russische cultuur. Verwoed probeerde ik iets van de Russische taal en cultuur te begrijpen, wat zo nu en dan niet meeviel en resulteerde in wat losse kreten die Russisch zouden moeten voorstellen. Gelukkig was er altijd wel iemand bereid mij van alles te leren over de politiek, de taal of het land. Zo wist ik bijvoorbeeld niet eens dat Rusland het grootste land ter wereld was. Door middel van 'kuren' (het kamp bevond zich in een kuuroord en we moesten verplicht elke dag een kuur doen) leerde ik hun normen wat betreft gezondheid. Niet op blote voeten lopen, niet op een muurtje zitten, want dan krijg je blaasontsteking, etc. De omgang tussen mannen en vrouwen is in Rusland ook heel anders. Naar mijn mening is er nog steeds een traditionele rolverdeling. Popmuziek in Rusland is vooral in het Russisch. Soms worden zelfs liedjes uit het Engels vertaald naar het Russisch. Natuurlijk was er weer een Nederlandse dag met het thema 'fout'. Op deze dag wilden we laten zien wat we 'fout' vinden in Nederland. We gaven de Russische kinderen o.a. mierzoete oranje limonade te drinken, deden een playback-show met allemaal foute liedjes en imiteerden een 'fout' Nederlandse Televisieprogramma. Met een paar Nederlanders hebben we Nederlandse lessen gegeven. Gewoon wat uitdrukkingen als, 'Hoe gaat het met jou?' 'Hoe heet je?' Bijzonder was ook het leven in de familie's (een groep van ongeveer 10 jongeren en twee à drie begeleiders; de zgn. 'papa's en mama's'). Ons werd ook in het kamp de kans geboden om zelf eens stagiaire te zijn en te proeven hoe het is om 'papa' of 'mama' in een groep te zijn.

Dat was soms best moeilijk, alleen al omdat bv je collega proefmama / proefpapa niet altijd Engels sprak.

In het kamp kwam ik voor het eerst in aanraking met Janusz Korczak, de pedagoog op wiens ideeën het Nash Dom kamp gebaseerd is. Dit kwam in het kamp ook wel duidelijk naar voren. Zo was er bij-

voorbeeld de Janusz Korczak dag. Op deze dag werd de dood van Janusz Korczak herdacht. Dit gebeurde onder andere door een stille tocht naar het strand in de vroege ochtend waarna het Nash Dom lied werd gezongen. Verder was er die dag voor de families met de oudste kinderen ook een seminar over Janusz Korczak, (zijn leven, en zijn pedagogiek van het respect voor kinderen.) Die bijzondere sfeer en het respect voor elkaar heb ik erg ervaren in het kamp. Tenslotte wil ik iedereen die op een of andere manier het kamp mogelijk heeft gemaakt ontzettend bedanken voor deze fantastische ervaring.

Miriam de Boer, Oostburg, november 2001

Berichten van het bestuur

Tijdens de bestuursvergadering van 29 november werd de begroting voor 2002 goed gekeurd. We verwachten extra uitgaven i.v.m. ons 20-jarig bestaan. We willen dat zeker niet ongemerkt voorbij laten gaan en tevens deze dag in oktober 2002 benutten om het gedachtegoed van Janusz Korczak weer eens bij een breder publiek onder de aandacht te brengen. Vandaar ook het besluit om tijdens deze dag te mikken op twee invalshoeken, een serieus programma met actuele thema's en een feestelijk deel met een cabaret-programma en life-muziek. We komen daar in dit Kleine Bulletin nog op terug. Ook blikten we terug op de Korczak-ontmoetingsdag van 3 november en waren daarover eigenlijk dik tevreden. We schreven daarover al elders in het Bulletin. Na nog enkele kleine huishoudelijke zaken afgehandeld te hebben namen we afscheid van ons bestuurslid Thea Roelofs. Theo Cappon bedankte Thea voor haar betrokkenheid en heldere adviezen tijdens haar bestuursjaren. Die inbreng zullen we zeker missen. Thea, nogmaals namens ons allen, bedankt!! Aansluitend stelde Irit Suissa zich voor. Irit is al jaren betrokken bij de activiteiten van de Korczak Stichting. Ze studeert pedagogiek (4e jaars) aan de Educatieve Faculteit Amsterdam en is inmiddels als fonkelnieuw bestuurslid actief in de voorbereidingsgroep van het Janusz Korczak Café. Irit, welkom namens iedereen.

Janusz Korczak Internationaal

De redactie van het Janusz Korczak Bulletin heeft besloten, om de 'Janusz Korczak International Newsletter' op internet te zetten. Geïnteresseerden kunnen nu direct online vanaf januari 2002 deze internationale berichten op de website lezen. Het internetadres is:

<http://newsletter.korczak.nl>

Let wel voor hen die geen Internet-verbinding hebben is deze Internationale Newsletter nog steeds in gedrukte vorm beschikbaar. Tegen een prijs van € 4 kunt u deze Newsletter no 7 bestellen (via het secretariaat).

20-Jarig bestaan van de Janusz Korczak Stichting

In oktober 2002 bestaat onze stichting 20 jaar. We willen dat zorgvuldig voorbereiden, zodat deze dag aan zijn doel beantwoordt: een serieuze invalshoek met één of meer actuele thema's die we verbinden aan de pedagogiek van Janusz Korczak en een feestelijk deel met cabaret en muziek. In dit cabaret-programma wordt met een knipoog en soms vlijmscherp ons pedagogisch handelen en het dagelijkse leven in de Nederlandse school gespiegeld aan de ideeën van Janusz Korczak. U merkt dat deze dag nog niet is uitgekristalliseerd. Wij doen een dringend beroep op iedereen uit onze Korczak vriendenkring mee te komen denken over de invulling van deze dag. Op 31 januari a.s. vergadert het bestuur dan samen met u over de invulling van de jubileum-dag. **DOET U MEE? BEL EVEN NAAR THEO CAPPON, 020-6447018.**

'Het kleine Korczak Bulletin' is een uitgave van de Janusz Korczak Stichting en verschijnt 4 x per jaar

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met het secretariaat:

Postbus 70048
1007 KA Amsterdam
tel. 020 644 70 18
fax 020 644 81 54
info@korczak.nl
www.korczak.nl

redactie
Theo Cappon
Edward Skubisz
Anouk Brink

gast redactie
Miriam de Boer

Deze nieuwsbrief kunt u ook via uw e-mail ontvangen, stuur hiervoor een e-mail naar info@korczak.nl onder vermelding van Kleine Korczak Bulletin